

УКРАЇНСЬКА ГРИБУЛА

Ч. 178.

Варшава, неділя 4 грудня 1921 року.

4 грудня 1921 р.

Пам'яті що понад ту, як хто полеглих. „Нема любови ви- душу свою покладає за друзів своїх”, — тепер як раз на час! пригадати ці святе слова, бо жертва велика, жертва крівава приноситься нині на вівтарь отчизни. Шириться й росте повстання на Україні, встає, п'дімається народ наш і несе кару ворогам своїм; але, як ми то з перших же моментів передбачали й назначали, не тільки перемоги, але й поразки несе з собою всякий народні руки. Доля вимагає пожертв; тільки, ними купується щастя народу, і по жертви в першу чергу несуть ті, хто йде попереду, хто стоїть на чолі. Не для себе пішли воїни в повстанські лави, не для своєї користі вірнули в кривавий вир боротьби. Вони цілком віддали себе народові й за його визволення радо приймають саму смерть.

В це повстанні пішли сотні й тисячі нашої інтелігенції, пішли не тільки військові, але й цивільні, не тільки другорядні робітники, але й політичні проводи, видатні урядовці У. Н. Р. і навіть ті, хто колись стояв на чолі державного стерна. Народ покликав їх, і вони, як вірні сини батьківщини, злилися з його сірими мами. Хто тижнями, хто місяцями, в хто й роками працювали в повстанських організаціях на Великій Україні і свій святій обов'язок воїни виконали чесно, а де хто в обороні національної справи віддав все своє життя, поклав тушу свою за друзів своїх.

Гадаємо, що в скорому часі можна буди подати точний перевірений список тих геройів іродньої справи, які загинули в своїй мужній боротьбі з татарами та окупантами московськими, але ми вважаємо за свій обов'язок помянути їх зараз незлім тихим словом, поки що не називаючи їх на імена.

Великий сум, але й велика гордість повинна охопити наше громадянство, коли йому відомими стануть ці імена, бо більшість їх ми насправне добре знаємо, як своїх товаришів по урядовій, культурній та партійній праці.

Слава героям, слава поляглим в боротьбі з татарами, слава країним силам українського народу! Хай пером буде її рідна земля, за визволення якої воїни віддали найкраще, що мали — свою душу, своє життя...

На їх місце стали інші, ряди повстанські помножилися новими силами, але ті, що заснули сном вічним, назавжди залишились зразком для тих, хто йде в їх слід.

І свята їх мета стане дійсністю.

Великі успіхи со-
вітської дипломатії, з домовини, що полягають в припиненні проти них різних інтервенційних акцій та в навізанні з ними більшістю світових держав сякіх — таких відносин, з неминучістю веде за собою велике зневір'я та роспач в ті емігрантські кола, що весь час не могли примиритись з со-вітським режимом на їх батьківщині і марили і працювали над тим, щоб вернутися уже в звільнену рідну країну.

Зневір'я те що збільшується у демократичних верств поруч з тим, я спостережують воїни, що большевики, каптуруючи перед непереможними обставинами життя, схиляються в бік додалеко близичі Ім по духові коли, — тих самих, що так ще недавно наддали дух старій Росії, її прибічників та ідеологів. Ці спостереження, впливачи на психику, можуть привести до дуже тяжких наслідків. Большевицька преса, у всякому разі, до повороту зневірених представників українського громадянства ставиться з вели-

кою обережністю. Вона боїться можливого збільшення і без того численних, по анти-большевицькому настроєнім, громадських діячів. Наши читачі відомо, як наприклад зустрічає п. Касяненко примирення з большевиками з боку очевидно теж цілком зневіреного колишнього полковника У. Н. Р. п. Поплавка.

Але не в цім тільки річ. Страшніше від цього є те, що широко не щиро приймуть большевики тих, хто повертається для звітної громадської праці, але факт той, що повернувшись на Україну, вони по суті вмирають з початку духовно, а там і фізично. Ми знаємо силу діячів, які просто завлякі своєму аполітичному не вийшли з України, які в своїй віданості науково-культурній праці навіть подумати не змогли покинути свої книжки, свої лібреторії та колекції і що вони могли зробити за цей час? Руїна їх перших побила. Що собою уявляють вищі школи, різні наукові інституції? Що собою уявляє академія наук, наприклад, де ніякої праці зараз не відбувається, де завлякі декретам про самоокупаємість зовсім умерло життя. Існують надзвичайні вартості збірки, які поволі нищаться на очах безпорадних консерваторів, що, вмираючи з голоду, не кинули своїх улюблених

дітей на призовляще. Про найвидатніших наших діячів довідується страшно сумні речі. Одні з них, що спасли свою уставу, вступають в партію комуністів і нам сюди передають, що вони жертвують і своїм життям і своїм добром ім'ям, аби тільки спасті національне добро. Другі, як тіні амарілі, ходять, не маючи жадкої зможи від фізичних та моральних страждань від непевності за свое існування вправдають хоч як не будь над метою, над завданням свого життя. Один з молодих видатних учених переказує людям своїм приятелям, заповіт свій: „ми не доживемо, каже він, до кращих часів, нам не судилося їх бачити, то вже в щасливі, коли виживете, використаєте всі здобути нашої добровільної жертви. Тільки, не поспішайте вертатись. Коли ви там теж, як і ми тут, нічого робити не можете, може хоч життя свое збережете. І це буде надзвичайною відо-заслугою перед батьківщиною. Ви зможете поколінням молодим нашої сільської інтелігенції, які таки збудуть незалежну державу, хоч передати досвід попередніх поколінь”.

Страшні слова передають нам з України, і до них ми мусимо тут поставитися з найбільшою увагою.

Листи з Праги

II.

З емігрантських настроїв.

Прага в Чехах — одне з найбільш залюднених еміграцією з бувшої Росії міст Західної Європи. Не останнє місце, що до числа, займає в ній українська еміграція з Великої України та Галичини. Про життя та настрої цієї частини еміграції я їх розкажу в своїх чергових листах.

Взаємовідносини між галицькою та наддніпрянською еміграцією досить натягнуті, і звичайно трудно повірити, що це еміграція одного народу, та що народ цей має спільну дорогу для дослідження спільнної національної мети.

Загострення між обома українськими групами дійшло до такої ступені, що навіть яскраво виявилось на урочистому святі відкриття вільного українського університету в Празі.

Я не буду спиняючися докладніше на цьому явищі, про яке вже подавалися інформації на шпальтах „Укр. Трибуни“, але де-то все-як такі скажу. Велика національна подія, може найвидатніше явище в культурному життю української еміграції, було замкнено на чогось у вузькі й тіснені рамки академічного свята. Громадянство, в особі своїх організацій, примушене було обмежитися ролю пасивного глядача цього епізоду академічного життя. Жадин з громадських організацій не змогла проявити себе в цьому національному святі, бо була позбавлена права висловити своє привітання. Таке відмежування та засилля членів еміграції в Чехах, приходячи до висновку, що проптика воно в більш нормальних умовах і взагалі виглядає більш здоровим ніж, напр., життя еміграції в Польщі. Не можна не погодитися з твердженням, що залежить це в значній мірі од більш нормальних взаємовідносин, які встановилися між офіційними і громадськими чеськими колами з одного боку і українською еміграцією з другого, чого, на жаль, не можна сказати що до еміграції, яка перебуває на теренах Польщі.

Правда, були при цьому наведені пояснюючі мотиви, що, мовляв, в академічні свята не треба вносити політику, але мотиви ці в якому разі не можна віднести задоволюючими — особливо для тих, хто звик відрізняти громадське життя од життя політичного.

Не задовільночими були ці мотиви і через те, що сам автор Іх висі в це академічнє свято по-політику, і то політику не високого гатунку.

Коли відчітувано листові при-

ШОДЕННА

непартійна демократична газета.
Виходить у Варшаві під провідним керовицтвом
Олександра Саліковського,
при участі видатних українських
літературних сил.

Особистий прийом в редакційних спра-
вах від 11 до 12 год. ранку.

Дрібні рукописи не повертаються.

ПЕРЕДПЛАТА:

В Польщі: На чисті 5 зл. поз-
ват інтересованих 300 нар. пол.

За країнами: Ахенськ 1 злот., Фран-
ція, Голландія, Бельгія 12 фр. зл.; Італія
10 злів; Швейцарія 5 фр. зл.; Німеччина
75 марок; Чехословаччина 1 злот.; Румунія
25 леїв; Австрія 25 крон.

Загальна адреса — 75 мар. пол.

ШИЛ ОГОЛОШЕНЬ

За рядок п'ятір. перед таємоч. 97 мар.
пол.; після таємоч. 70 мар. пол.

Адреса редакції та контори:
Варшава, Новий Світ, 22 (Warszawa, Nowy
Swin, 22). Телефон редакції 223-00

Ч. 178.

Окремий примірник 30 мар.

Ч. 178.

Подавачи цей цікавий документ, що доповнює й розвиває інші відомості про „одноденний“ перепис, який і досі подекуди продовжується, — „Роботік“ в цього приводу робить таке зауваження:

„Про те, що адміністрація в деяких поїздах, особливо у Східній Малопольщі, користується даними загального перепису для побічників, політичних цілей вже ми писали. Наведений офіційний документ ствержує, що адміністрація, як і підстави показані загального перепису, перевірить широку і систематичну політичну акцію, я є значить що заперечена ізмененням уряду — буде брехне“.

Воно, звичайно, дуже сумно, що польська адміністрація, порушуючи обіцянки й запевнення свого уряду, зводить останні на становище брехні, але разом з тим цікаво, що і для Р.С. Галичина вже перетворилася в Малопольську. Чи нема у цій назві ще більшого розходження з правдою?

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

Обвинувачення б. міністра

Грабського.

Клуб послів PSL внес до сойму слідуючий внесок: п. Вл. Грабський, як міністр фінансів, уділив польському послові в Брюкселі п. Собанському, якого обвинувачували в співчасті з б. міністром закордонних справ кн. Сапігою, значної позички з державних коштів. Першу частину цієї позички п. Грабський виплатив за рахунок державної каси п. Собанському в розмірі 10000 фунтів, що по сучасному курсу виносить 120.000.000 марок пол. Сл. дуодів виплати цієї позички затримав заступник п. Грабського, міністр фінансів п. Стешковський. Не обговорюючи навіть того, що п. Собанський для забезпечення цієї величезної позички віддав свій маєток, який оцінено в 700000 марк., уділення міністром фінансів позичок з державних коштів приватним особам без згоди сойму має цілком характер надмужності владі міністром, якого закликано стояти на сторожі охорони скарбу держави.

Було б дуже сумно на цьому закінчувати свій черговий лист. Може і зовсім він не був би написаний, якби в мене, — під впливом постережень над життям еміграції в Празі, — не склалось твердіше переконання, що спрятливого грунту для позитивного наслідуку од роботи зазначененої вище волі серед української еміграції в дійсності немає, що б там не твердили окремі особи.

Потреба створення єдиного національного фронту гостро почувається всіма колами еміграції. Я певен в тому, що такий фронт міг би бути збудований — правда, не в формі якої небудь репрезентативної установи, а на трутні шлаком практичної політичної роботи кожного з політичних членів громадської угруповані української еміграції. І Прага могла б відограти в цьому поважному ролю обставини, зробили її важливим джерелом різних інформаційних підставів яких західно-європейською громадсько-політичною думкою творяться нові політичні концепції. Поуз них не може з байдужністю пройти українська організована політична думка.

М. Бурланка.

ПРЕСА

ПОЛЬСЬКА

У Східній Галичині адміністрація, розгорнувшись ще за австрійських часів у боротьбі з „гайдамаками“, ніяк не спіниться I продовжує творити чуда.

Варшавський „Роботік“ подає цікавий документ такого „чудотворства“, а саме:

„Шдайц, 23 листопада 1921 р. Староста у Шдайцах, ч. 2191-21.

Закінчення згаданого перепису населення.

До Відділу Управи Тернопільсь

Заворушення в Європі

Заворушення у Відні.
ВІДЕЛЬ 2.12 (ПАТ). До цього часу в місті панує спокій. Робітники-соціалісти приступили до праці. Страйкують лише комуністи. Склепи майже всі зчинені. Зачинена також біржа.

Громадяне інших держав спішено відіживають з Відні. Членам закордонних місій, які понесли шкоду під час бешкетів, міністерство закордонних справ висловило своє співчуття. Уряд вжив заходів, щоб запобігти новим бешкетам. Коли розрухи повторились, буде оголошено винятковий стан. Банки охороняються полі-

цією і жандармерією. З західної Угорщини прибуло кілька сотень піхоти. Урядово повідомляють, що під час бешкетів арештовано 174 склепи.

В Іспанії й Португалії.

ВІДЕЛЬ. (А. Б.). Віденські газети повідомляють, що в Іспанії вибухла революція. Оголошено республіку. Король Альфонс бувши то опустив Мадрид. Офіційних відомостей про це до цього часу нема.

З Лісабону повідомляють, що в Португалії провадиться шалена большевицька агітація. Майже всі посли одержали пашпорти.

Вашингтонська конференція

Ворешноди що до дискусії про розброяння.

ВАШИНГОН (А. В.). Англійська делегація на Вашингтонській конференції подала до преси урядовий комунікат, в якому зазначає, що до того часу не можливо розпочинати дискусію в справі розброяння на суходолі, доки держави, які мають найбільші армії, не будуть запрошенні до участі в нарадах. Англійська делегація не думає, щоб таке запрошення було розслано тому що програма конференції цілком уже вичерпаний. Армії на сухо-

долі, за винятком Англії й Америки, складаються в час миру з рекрутів, а тому ця справа має характер чисто європейської проблеми. Англійська делегація має надію, що буде підданний під дискусію проект заборони приватної фабрикації зброї й амуніції.

Хочуть попасті на конференцію.
ЛОНДОН. 2.12. (ПАТ). "Evening Standard" повідомляє, що Красні і Літвінови мають від'ехати до Вашингтона, щоб спробувати зацікавити Сполучені Штати справою російських передвоєнних боргів.

В Румунії

Сьома нота Чичеріна.

БУКАРЕШТ, 3.12 (РСП). Румунське правительство одержало нову, сьому по черзі, ноту Чичеріна, в який він пропонує „в останній раз” вступити в переговори з большевиками відносно Басарбі.

Український Громадський Комітет в Румунії.

До останнього часу в Румунії не було такої громадської організації, яка піклувалася про долю українських біженців. Чрез це цю працю переводила й без того обтяжена Українська Місія в Румунії.

Таке становище було явно ненормальним. З метою поставити справу опікування біженців на іншій місці і стягні грунт, з метою притягнення до цієї справи широких громадських кол, по ініціативі професора К. Мацієвича, організується в Букарешті Український Громадський Бла-

годійний Комітет в Румунії. Мета цього Комітету—всебічна допомога громадянам Української Республіки, як в матеріальному, так і в культурному відношенні. В завдання комітету входять також піклування про долю дітей на Україні, головним чином полекшення та допомога справі перетранспортування сиріт за кордон під опікування, та захист закордонних благодійних організацій.

Комітет організовується на принципі цілковитої аполітичності і членами його можуть бути всі без ріжниці віропізнання, національності, політичних поглядів і полу.

24 листопаду відбулися перші організаційні збори ініціативної групи, на яких було заслухано й ухвалено статут цього Комітету.

Цей статут подано на затвердження відповідної румунської влади.

В цей час заявляють вони, коли на ланах України вирішиться

УГ доля, одночасно вирішуються

П. СТАХ.

3 цинлю

„Золоті пожари“

НУЧЕРІ ГАО

Кучері гаю, зелені колись,—
Падон-ку мій!—

Кучері гаю вогнем понялися;
Сонце ласкавим пригріло її
промінем—

І загорілися золотом-пломінем
Вільник, безжурхіні надій.

„Дарма!—шепоче самітна в гаю
Темна сосна,—

Ще проклянете ви радість свою,
Кучері радощів, щастя безжурхого!—

Приде на кучері з неба по-
хмурного

Скоро зіми сивина”...

УСПІННЯ

Я—на горі, а перед мене
В низах щось дістеться шалене:
Природи душу хтось на шмаття
Розкрайав, кинув по землі
І запалив у срібній мілі
Холодній бағаття...;

І тут і там кріваві плями...
Боровся веліт до нестя, у
Улав і спінти в німій знемозі...
Блукав смуток потайний,
І давить серце сон важкий—
Той сон в трівозі...

Не ронить сліз ніхто на гробі...
В туманах сонце, як в жалобі,
І я шенчу, шенчу крізь сльози:
„Не встане велич... дніний чар
Не прожене грядущі смутки,
А там... а там—морози”...

ТАК МРІЙНО...

Так мрійно сипається листки...
Теплом кошлатої киреї
Виривають киути грядки,

Самотні пустки-квітники,
Пісок забутої алеї...;

Ось припини свою ходу...
Ти не моливсь сьогодні рано?
На арфі сояній в саду
Впліта хтось тугу молоду
В молитви широї рапо.

I перлом древніх образів
Бренить на ярі тміна росінь...
Тут страждав хтось, тут хтось
любів,—
Весни давно забутій спів
В сльозах виспівє ще Осінь...

МОЛИТВА ОСІННЯ

Заколисай мене, о хвиле
Осінніх мрійних днів!
Приспи безсилій гнів...
Моє покілі

Життя
Ти не буди знову бліском щастя
стя золотого,
Ясного,—
Повий
Іого серпанком забуття...

Убий
В душі моїй
Лихого ворога—розпуку—
Гадюку!
Стамуй, мій біль,
Непрохану муку,
О, марево чарівник в злоті
хвили!

Заколисай,—
І може хоч у сні
На чужині
Побачу я свій рідний край
I під пестливі шепоти осінні
Спочину серцем на Вкраїні...

Совітська Росія

5.000 рублів за лист.

МОСКВА. 2.12. (ПАТ). Видано декрет про заведення нових поштових оплат. Звичайний закордонний лист коштує 5.000 рублів.

Ціна зголошень.

МОСКВА, 2.12. (ПАТ). "Ізвестія" відкрили прийом приватних оголошень. Рядок петіту коштує 35.000 рублів.

Повстання на Архангельщині.

РЕВЕЛЬ, 2.12. (ПАТ). З певних джерел повідомляють, що в північних повітах Архангельської губернії вибухло повстання. Повстанці порозганяли большевицькі совіті і багато комуністів вимордували.

Борги Росії.

ГАННОВЕР. 2.12. (ПАТ). Совітський уряд офіційно повідомляє, що російські передвоєнні борги виносять 5 мільярдів рублів золотом. Загальна сума боргів до часу большевицького перевороту виносять 12 мільярдів 748 мільйонів руб. золотом, з чого 6 мільярдів припадає на Англію, 5 мільярдів на Францію і решта на Америку.

Під Червоною Москвою

Проти карелів.

РИГА, 2.12 (ПАТ). З Гельсінгфорсу повідомляють, що большевики вислали з Петрограду фінські комуністичні відділи для струмлення повстання в Карелії. Начальником цих відділів признаено відомого фінського комуністичного діяча Раїа, якому надано диктаторську владу.

Козацтво й Україна

На Дон через Україну.

Цими днями ми повідомляли про те, що кубанці та донці одверто і виразно стають нашими співбійниками. Тепер знову насмінові цьому докази та підтвердження. До офіційних українських кол звертаються поважні представники Донського козацтва, які пропонують свої послуги у спільній боротьбі за волю України та Дону. Чинники ці настільки поважні, що вони гарантують лісятки тисяч бойців.

В цей час заявляють вони, коли на ланах України вирішиться

також і доля вільнопобівого Дону. Донці, як і українці, залишивши свої станиці, ведуть партизантську боротьбу з більшевиками, і ми не можемо й не можемо бути рівноважними глядачами тієї боротьби, тієї пожежі, яка спалахнула на Україні, і яка по детонації мусить перекинутися на Дон і на Кубань. Шлях на вільний Дон — через вільну Україну".

Події розгортаються. Треба обєднати сили.

ДУША ОСІНИ.

Сумна, самітна... ходить, блудить,
Дзвенить, як в усі, в гущах гаю,
Леліє в хвилянках ручаю,
На стерняк жовтих світом ну-
дить,
Летить з вітрами по степах,
Ночує десь в очеретах...

A вранці-рано знову встане,
В проміннях сонячі чеше коси,
Ридає—ронить сльози-роси,
Таму горе неблагане,—
В туманах срібних забуття
Хова страшне передчуття...

Що то буде?.. Це давеніть
Пісня сонця так байдою,
І небесная блакит
В злоті сонечка горить
Так ласкаво, так прозоро...
Тільки гай завмер... мовчить
Так понуро, так суворо...
Що то буде?.. В злоті гай
Вже не забить думку скуту,

СПІВ ОСІНИ.

На струнах сонця золотих
Пісень повільного вмі рання
Журливі Осінні грас,
Без борботи і без смагання
В задумі смутку гай затик,—
Мовчить і наслухає.

A струни сонця золоті
Бренить доокола подзвінням
В імлі легких, прозорих звоях,
І, скутий смерті безгомінням,
Він кличе Весну в забутті,
В довічних упокоях.

Ридає серце краївкою
У співах сонячного сяйва
Розпачливих, надривних...
Чому-ж про щастя гадка зайва
В душі бренить, як все дарма
В спокоях смерті дивних?..

Що то буде?.. Це давеніть
Пісня сонця так байдою,
І небесная блакит
В злоті сонечка горить
Так ласкаво, так прозоро...
Тільки гай завмер... мовчить
Так понуро, так суворо...
Що то буде?.. В злоті гай
Вже не забить думку скуту,

Ріжні вісті

Виплата одшкодування.

ПАРИЖ, 2.12. Під час свого походу в Берліні комісія відшкодування одноголосно ухвалила вимагати від Німеччини повної виплати двох найближчих рат відшкодування в вказані термінах, а саме: в січні 500 мільйонів і в лютому 275 мільйонів марок золотом. Ця постанова вручена німецькому урядові бюро комісії відшкодування в Берліні. Текст ухвали прив'яз до Берліну спеціальним кур'єром. (Ржечпост).

Совіти і польсько-чеська умова.

ПРАГА, 2.12. „Трибуна“ повідомляє з певного джерела, що російський совітський уряд вважа

ПОВСТАННЯ НА УКРАЇНІ

Бої біля Тиашполя.

"Наше Слово" повідомляє: "Згідно цілком певних відомостей, які отримано в Кишиневі, 18 листопаду, в Тиашпольському повіті повстало три найближчі до залізничної станції Тиашполя деревні.

Повстанці зірвали в де-кількох місцях залізничний шлях і мали намір пересунутися ближче до станції Тиашполь, але були зуперечні гартматним та кулеметним вогнем бронепотяга, який стояв на станції, й мусіли відійти. Мешканці цього району оповідають, що в місті комуністів нема. Владу тримає в своїх руках демократична дума.

Чути безпереривну гарматну стрілянину з боку Бірули. Гадають, що там єдійка з повстанцями, які намагаються пронести до Одеси.

19 листопада з півночі до станції Тиашполь підійшов значний відділ червоноармійців, який не гайно ж рос почав військові операції проти повстанців. Ліве крило повстанців (коло 200 людей) було захоплено большевиками в полон. Зараз же почалися жорстокі розстріли. Правому крилу вдалося відійти й роспорошилися у ріжні боки.

Невдача повстання в районі Тиашполя пояснюють відсутністю озброєння у повстанців. На відділ у сті чоловік було всього 14 рушниць.

Згідно останнім повідомленням, на північній Тиашпольського повіту знову розпочалося повстання.

Бендерська газета "День" повідомляє: "В ніч на 19 листопаду і весь ранок в суботу з боку Тиашполя доносилася окрема гарматна канонада, а також стрілянина з рушниць та кулеметів.

З 3-х годин ночі безпереривно доносився набат з дзвінці церкви села Паркан, яке розташовано в полуверстві від лівого берега Дністра.

Гадають, що там переводиться бійка між місцевим гарнізоном та повстанцями."

Згідно додатково отриманих нами відомостей, частина повстанців з Тиашпольського повіту була припerta до Дністра й мусила тікати до Бесарабії. Біля 125 повстанців заарештовано Румунами й інтерновано, серед них є багато ранених, яких приміщені до шпиталю.

Повстанці оповідають, що Тиашполь було захоплено й деякий час місто було в руках повстанців.

Під Олевськом

РІВНЕ. 30.11. (КПБ.) В другій половині листопада в районі Олевська з'явилися повстанчі відділи по 50 чоловік. Машеруючи через села, ці відділи дуже швидко збільшувались. Кожне село давало 100–150 чоловік.

20 листопада повстанці вдарили на Олевськ, але були відкинуті. Частина із них перешла на територію Польщі, де їх розброяли, а решта направилась на Коростені.

В околиці Коростеня 21, 22 і 23 листопада було чуті сильну гарматну стрілянину.

Большевики про повстання

Большевики про повстання.

Софія 3.XII. (РСП). Большевицька радіостанція в Миколаїві передала два повідомлення про повстання на Україні. Одно повідомлення передано командувачами червоних військом України про наскок повстанців на Тиашполь. Повстанський загон в 200 чоловік, після 24 годинного бою, захопив Тиашполь, де повстанці оголосили мобілізацію місцевого населення та відправили агіаторів в найближчі села. З Тиашполя частина повстанців направилася на північ, частина переправилася через Дністер. В бою з повстанцями брали участь частини московської дивізії, які стратили 3 вбитих. Не маючи силі боротися проти більших сил повстанців, совітські частини примушенні були відступити. Повстанці захопили 15 чоловік в полон, з них 4 старшини, а також були забрані поважні документи.

Друга вістка торкається газетних повідомлень про захоплення 10-ти тис. армією Тютюнника Камянця, Проскурів, Староконстантинова, Умані, Житомира, Літнів, Вінниці та ін. пунктів на північному сході України, причому ці відомості спростовуються лише в частині, яка торкається захоплення Житомира. Такими чином большевики побічно визнають втрату інших пунктів.

Преса про повстання

Німецька преса про повстання на Україні.

"Нойе Фрайе Прессе" довідується від свого кореспондента з Гельсінгфорсу, що українські повстанці вигнали большевиків з

двох третин правобережної України. Два большевицькі відділи перешли польський кордон, де їх розброяли. (К. П.)

З ГАЗЕТ

Характер повстанчого руху на Україні.

Кореспондент "Рідн. Краю" так характеризує повстанчу акцію на Україні:

В деяких часописах в останні часи з'являються повідомлення про нікто цілковите зліквидованій большевиками повстання на Україні. Такі повідомлення, як можна помітити, базуються головним чином на тому, чи знаходитьться в руках повстанців Камянець, чи стоять большевики по Зброчу, чи покинули повстанці те, чи інше місце. Черпаються ті відомості від випадково прибулих з того боку людей та чоток, а тому за їх певність не можна ручити. Так, чи інак, а все це дуже хвилює більшість української еміграції і кидає її в пісмізім.

Щоб потішити сумуючих та скоротити втіків передчасно радиців, ми гділи б до доцільним нагадати шанованому громадянству, що партізанска війна, яка ведеться на Україні, цілком не подібна до війни регулярних армій. Секрет партізанської війни полягає в тому, що партізани ухиляються від того, щоб вступити в одвіртій бій з регулярною армією. Вони ніколи не займають позицій, не заплутують їх дротами і ніколи не силкуються довго утримувати заняті місцевості.

Звичайні громадяне безумовно дивляться по слову на діяльність повстанців, коли читають в часопису, що прим. "повстанці залишили Київ". Це в іх очах маюється таким мідним, що можна до нього іхнати. Коли ж читають, що Київ повстанцями залишений, то і думають, що все пропало, вся справа захмурила, забуваючи природу партізанських дій.

Так і тепер: з опущенням однією з повстанчих відділів Коростеня, чи навіть цілого терену в його районі, не є ліквідація всього повстанчого руху на Україні і може бути лише місцевим епізодом, що не має значення на хід всієї операції, а тому ще передчасно і тішитися і сумувати.

Що може промовити раб, закутий в кайдани, — за нього краще говорив самий його вигляд. І тим цікавіше було спостерегти, як промовив він до серця читачів. Радісно відгукувалося громадянство на вістку про поновлення друкованого українського слова і в берегах ріки Лени з Сібіру, дійшов до нас швидко голос привіту від виселених туди російським урядом галицьких наших братів.

Здивувався далі О. Олесь:

"Промінь в темряві рубі!"

Нетерплячий, дивно раній...

Я не знаю — перший він,

Чи останній?"

і з жахом вигукнув:

"На що Промінь? З ним страшній,

Він уявяє на мертві чоло.

На що Промінь? Погасіть!

Він пече криві рани...

Хтось прокидається, голосять,

Хтось гриє свої кайдани"

питаночі:

"Що се? ранок, вечір, ніч?"

І на цей роспачливий голос поста з певністю пропроцтва у відповідь продунав голос другого співця — Г. Чуприкін:

День анала, ісля і ої,

Сонце відрило промінанам

В далині, в височині,

Льються рідкісно пісні

Нас недавні безгоміннім".

А Володимир Винниченко писав в одному з дальших чисел, що "Промінь" нагадує йому дитину, що виросла в підвальні, з величими очима і тоненічими, прозорими рученятами. Що хочеться йому взяти що дитину за руку і вивесити на світ сонця".

І дійсно, не пройшло й кілька місяців, як прийшла воля, розчинилися двері, дмухнуло свіже повітря і блідо-жовтий "Промінь" обернувся в ясно червоний "Літ. Наук. Вістник" а "мертве чоло" нашої матері України розцвіло всіма фарбами життя.

Лариса Сологуб-Д.

Лист на хутір

В першому зо своїх листів з хутора ("Укр. Триб." ч 104) Степан Хуторянин знов деякі цікаві питання нашого правопису приводить одної книжки проф. Смаль-Стоцького. Поздоров його Боже, що він став на оборону нашої мови від того каліччя, якого завдають їй деякі наші мовознавці й писемники, особливо з галичин. Дійсно вже в печінках сидять нам, українцям, ті "фільольгі" та іх "фольклори" з усіма прочними "евентуальностями".

Цілком розумію поважного земляка, що він не міг прочитати більше трьох сторінок тої книжки і мусів одкасти її на бік, щоб одніхатися. Не то, що наукову книжку, а навіть повість або одовідання ("новелю") галицького письменника, навіть таланового, як от п. Кобилянська або п. Яцків, нашему українцеві, на від бік доброму, читати дуже тяжко.

І я не озивався-б на той лист з хутора, не забірав-би місця в "Укр. Трибуні", коли б хотів одніхати за самого себе, — бо згадав і мене Степан Хуторянин, хоч і не злим тихим словом, — та зачепив він деякі мої погляди, що їх я проводив прилюдно з тою-ж самою метою: для оборони нашої мови від знищання над нею не ворогів, а "добрих людей". Отже мушу відповісти на ті місця з "Листа з хутора", де автор, добрий знавець нашої мови, всі таки, на мою думку, трошки помилується. Роблю це тим сміливіше, що так само, як і Степан Хуторянин, я не вважаю себе за жерця храму "фільольгі", а за простого, так собі, парадіаніста його, отже не маю ні підстав ні бажання дивитися на Степана Хуторянина зверху.

І без усякого вербія в руках, ставши поруч із ним коло порога того храму, скажу йому тихо, без найменшого серця: таки не зовсім ви спрavedливо висловилися у своєму листі про правопис чужеземників імен власних.

Нагадаю, що я в своїй "Граматиці для самонавчання" обстоював за тим, що ми маємо право, ю повинні пристосувати чужі імена власні до нашої фонетики, коли ми ті імена беремо для свого власного вживання. І ми починимо, що так само, як і Степан Хуторянин, я не вважаю себе за жерця храму "фільольгі", а за простого, так собі, парадіаніста його, отже не Люксенбург, Людендорф, алюміній, лютеране, а не Люксенбург, Людендорф, алюміній, лютеране. Чому можна Лютер, а не Люба? Чому Люся, а не Люся-Плята, а треба по вашому рецепту на московський копіл: Ля-Плята? Чому Lasota ми напишемо: Ля-Плята, але Latvām повинні писати: Lātām?

Що до однорогого г, то я не викладав би його з ужитком лакмусовим серцем, як ви це робите. Цей звук у нашій мові все ж таки живе, хоч і в небагатьох словах, а деякі чужі імена власні ми дуже капічли, якби зриклися того знаку: Гюго мусили б писати Гюло, а це було б так само негарно, як і те, що Москові, не маючи нашого звука г (h), вимовляють нашу Галія, як Gala, Горгину — як Garpina, Гелота — як Galota.

Мабуть потреба в цьому звуку, але трапляється він у таємному кістному пам'ятнику нашого письменства, як Пересопницька Євангелія р. 1556 ("Філіпповий лист": кг=г). Я бачив у Білій Церкві старовинний український античний 18 століття, де в підписі архієрея, що його освячував, стоїть надруковано аж двоє однорогих г: Агафангел, значить потреба цього окремого знаку відчувається у нашій мові ще за дуже давніх часів. Країне б не спішили з його ампутацією, особливо таким "мутстярм", як ми з вами. А коза така операція потрібна, то нехай й робить поважніша колегія: Наша Академія Наук.

Модест Левицький.

Художня виставка

(Від нашого кореспондента).

Цікаві й оригінальні, але мають деякі хиб з художнього боку; проте можна сказати, що з часом, при умові серйозних студій під відповідним керівництвом і при роботі над собою, він досягне успіху. Треба зазначити, що найбільш удачною сферою даних молодого мальяра — є графіка.

